

POSTANOWIENIE

Dnia 11 maja 2012 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Kazimierz Zawada (przewodniczący)

SSN Anna Owczarek (sprawozdawca)

SSN Marta Romańska

w sprawie ze skargi M. T.

o wznowienie postępowania zakończonych prawomocnym wyrokiem

Sądu Apelacyjnego z dnia 12 stycznia 2006 r.,

wydanym w sprawie z powództwa Agencji Nieruchomości Rolnych w W.

przeciwko M. T.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 11 maja 2012 r.,

zażalenia pozwanego

na postanowienie Sądu Apelacyjnego

z dnia 19 sierpnia 2011 r.,

- 1. odrzuca zażalenie w części zaskarżającej postanowienie o oddaleniu wniosku o przywrócenie terminu,**
- 2. oddala zażalenie w pozostałej części,**
- 3. nie obciąża skarżącego M. T. kosztami zastępstwa procesowego Agencji Nieruchomości Rolnych w W. w postępowaniu zażaleniowym.**

Uzasadnienie

Sąd Apelacyjny postanowieniem z dnia 19 sierpnia 2011 r. oddalił wniosek M. T. o przywrócenie terminu do wniesienia skargi o wznowienie postępowania, prawomocnie zakończonego wyrokiem Sądu Apelacyjnego z dnia 12 stycznia 2006 r., i odrzucił skargę o wznowienie postępowania.

Sąd Apelacyjny stwierdził, że powód powoływał jako podstawy wznowienia przyczyny nieważnościowe przewidziane w art. 401 pkt 2 k.p.c. Skarżący podnosząc, iż był nienależycie reprezentowany i pozbawiony możliwości działania w postępowaniu przed Sądem I instancji, co uniemożliwiło mu składanie wniosków i dowodów, wnosił o ich rozpoznanie jako ponowionych w apelacji.

Z ustaleń poczynionych przez Sąd Apelacyjny wynika, że powód o wyroku sądu odwoławczego dowiedział się najpóźniej w dniu 19 stycznia 2006 r., gdyż w tym dniu sporządził pismo procesowe zawierające wniosek o wydanie jego odpisu wraz z pisemnym uzasadnieniem. Sąd uznał, że ewentualna przesłanka braku możliwości działania odpadła już na etapie postępowania międzyinstancyjnego, skoro powód podejmował czynności w postępowaniu o przywrócenie terminu do złożenia wniosku o sporządzenie i doręczenie uzasadnienia wyroku Sądu Okręgowego, ponadto samodzielnie i reprezentowany przez zawodowego pełnomocnika wniósł apelację, a w rozprawie apelacyjnej uczestniczył jego pełnomocnik. Termin do wznowienia postępowania z podstawy polegającej na braku należytej reprezentacji upłynął w dniu 19 kwietnia 2006 r. a więc po upływie trzech miesięcy od dnia, w którym powód dowiedział się o wyroku. Wniosek o przywrócenie terminu został oddalony ze wskazaniem na jego złożenie po upływie roku od uchybionego terminu przy niewskazaniu wyjątkowych okoliczności, które pozwalałyby na jego uwzględnienie (a contrario art. 169 § 4 k.p.c.). Z powyższych przyczyn Sąd Apelacyjny skargę jako spóźnioną odrzucił na podstawie art. 410 § 1 k.p.c.

W zażaleniu na to postanowienie M. T. zarzucił błędną interpretację art. 407 § 1 k.p.c. przez uznanie, że skarga została wniesiona po upływie trzymiesięcznego terminu oraz że nie zachodzi przesłanka pozbawienia pozwanego możliwości działania, nieprawidłowe przyjęcie, iż termin z art. 408 k.p.c. nie został zachowany.

Skarżący podnosząc ponadto, że o pozbawieniu możliwości działania dowiedział się w dniu otrzymania kserokopii pism znajdujących się w aktach sprawy sygn. akt I ACa 373/05 wniósł o uchylenie orzeczenia i wydanie postanowienia o wznowieniu postępowania, ewentualnie o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd Apelacyjny.

Sąd Najwyższy zważył:

W pierwszym rzędzie wskazać należy na wewnętrzną sprzeczność motywów zaskarżonego postanowienia i ich częściową niezgodność z rozstrzygnięciem odnoszącym się do przywrócenia terminu. Sąd Apelacyjny oddalił wymieniony wniosek, w uzasadnieniu zaś stwierdził początkowo, że wniosek o przywrócenie terminu podlega odrzuceniu, a następnie że oddała go na skutek upływu terminu roku od uchybionego terminu (art. 169 § 4 k.p.c.). Uchybienie to nie miało wpływu na treść rozstrzygnięcia oraz nie ma znaczenia dla rozpoznawanej sprawy. Zgodnie z art. 394¹ § 1 i 2 k.p.c. zażalenie do Sądu Najwyższego przysługuje na postanowienie sądu drugiej instancji odrzucające skargę kasacyjną oraz skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, na postanowienie sądu drugiej instancji co do kosztów procesu, które nie były przedmiotem rozstrzygnięcia sądu pierwszej instancji a także, w sprawach w których przysługuje skarga kasacyjna, na postanowienie sądu drugiej instancji kończące postępowanie w sprawie, z wyjątkiem postanowień, o których mowa w art. 398¹ k.p.c., a także postanowień wydanych w wyniku rozpoznania zażalenia na postanowienie sądu I instancji. Przepis ten - mający charakter wyjątku od zasady - powinien być interpretowany ściśle.

Postępowanie o przywrócenie terminu do dokonania czynności procesowej ma charakter incydentalny, gdyż jego celem jest jedynie ocena wniosku o przywrócenie terminu - w tym zbadanie, czy zaniechanie dokonania czynności procesowej w przepisany terminie było spowodowane okolicznościami niezawinionymi przez stronę (art. 168 § 1 k.p.c.). Z tej przyczyny postanowienie w przedmiocie przywrócenia terminu do dokonania czynności procesowej kończy wyłącznie postępowanie dotyczące kwestii ubocznej i nie podlega samodzielnemu zaskarżeniu (por. uchwała (7) Sądu Najwyższego z dnia 31 maja 2000r. III ZP 1/00,

OSNC 2001 nr 1 poz. 1). Jego ewentualna wadliwość może być podnoszona jedynie poprzez rozszerzenie zakresu rozpoznania środka odwoławczego, odnoszącego się do odrzucenia czynności procesowej dokonanej z uchybieniem terminu, na skutek zgłoszenia wniosku opartego na art. 380 w zw. z art. 394¹ § 3 i 398²¹ k.p.c.. Wniosek taki nie został złożony, a objęcie postanowienia o oddaleniu wniosku o przywrócenie terminu samodzielnym środkiem zaskarżenia wniesionym przez profesjonalnego pełnomocnika uniemożliwia jego ewentualną konwersję procesową (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 sierpnia 1998r. II CZ 71/98, OSN 1998 nr 12 poz. 226, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2000r. II CZ 178/99 , OSN 2000 nr 7-8 poz. 47). Z tych względów zażalenie w zakresie, w jakim dotyczy zaskarżonego postanowienia odrzucającego wniosek o przywrócenie terminu podlega odrzuceniu jako niedopuszczalne na podstawie art. 373 w zw. z art. 394¹ § 1 pkt 2, art. 394¹ § 3 i art. 398²¹ k.p.c.

W pozostałym zakresie zażalenie podlega oddaleniu.

Zgodnie z art. 410 § 1 k.p.c. Sąd odrzuca skargę o wznowienie postępowania wniesioną po upływie przepisanej terminu, niedopuszczalną lub nieopartą na ustawowej podstawie. Podstawy skargi o wznowienie postępowania wyczerpująco określają przepisy art. 401, 401¹ i 403 k.p.c. Jeżeli z uzasadnienia skargi wynika, że okoliczności w niej wskazane nie wyczerpują ustawowych przesłanek wznowienia postępowania, to podnoszona podstawa, mimo werbalnego powołania przepisu prawnego lub powtórzenia jego treści, nie zachodzi. W takim przypadku skarga nie jest oparta na ustawowej podstawie wznowienia i podlega odrzuceniu (por. m. in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 lipca 2005 r., IV CO 6/05, Biul. SN 2005, nr 9, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 września 2007 r. IV CZ 48/07; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 stycznia 2008 r. III UZ 13/07).

Skarżący jako podstawę wznowienia wskazał na pozbawienie możliwości działania. W myśl art. 401 pkt 2 k.p.c., można żądać wznowienia postępowania z powodu nieważności między innymi wtedy, gdy strona wskutek naruszenia przepisów prawa była pozbawiona możliwości działania. W judykaturze Sądu Najwyższego przyjmuje się, że powołany przepis wskazuje na takie pozbawienie

strony możliwości działania, które zbliżone jest do podstawy nieważności postępowania określonej w art. 379 pkt 5 k.p.c., a więc sytuacji procesowej w której, wskutek wadliwego działania sądu lub strony, doszło do całkowitego pozbawienia strony możliwości obrony jej praw, czyli gdy znalazła się ona w takiej sytuacji, która uniemożliwiła - wbrew jej woli - popieranie przed sądem dochodzonych żądań lub obronę przed zarzutami strony przeciwnej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 sierpnia 2005 r., IV CK 57/05, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 września 2008 r., V CZ 55/08). W przedmiotowej sprawie ewentualne uchybienia procesowe zostały sanowane przed prawomocnym zakończeniem postępowania, skoro pozwany uczestniczył w jego dalszym toku i mógł podnieść odnoszące się do nich zarzuty. Tym samym - jak trafnie zauważył Sąd Apelacyjny - nie zaistniała ustawowa podstawa wznowienia określona w art. 401 pkt 2 k.p.c., czego konsekwencją było odrzucenie skargi na podstawie art. 410 § 1 k.p.c.

Niezależnie od tego samodzielną podstawą odrzucenia skargi było jej wniesienie po upływie przepisanej terminu (art. 410 § 1 k.p.c.). Zgodnie z art. 407 § 1 k.p.c., skargę o wznowienie postępowania wnosi się w terminie trzymiesięcznym; termin ten liczy się od dnia, w którym strona dowiedziała się o podstawie wznowienia, a gdy podstawą wznowienia jest pozbawienie możliwości działania lub brak należytej reprezentacji - od dnia, w którym o wyroku dowiedziała się strona, jej organ lub jej przedstawiciel ustawowy. Termin do wniesienia skargi o wznowienie postępowania, opartej na wskazanej przez skarżącego podstawie nieważnościowej, rozpoczął bieg w dniu 19 stycznia 2006 r., gdyż w tym dniu - wiedząc o orzeczeniu sądu odwoławczego zapadłym na rozprawie toczącej się z udziałem jego pełnomocnika - złożył wniosek o wydanie odpisu wyroku wraz z uzasadnieniem i upłynął w dniu 19 kwietnia 2006 r.. Chybione są twierdzenia skarżącego, że wystąpienie do sądu o nadesłanie odpisu pism znajdujących się w aktach sprawy I C 296/03 i uzyskanie ich odpisów w kwietniu 2011 r. otworzyło termin do wniesienia przedmiotowej skargi. Przekazanie powyższych odpisów, dokonane w celach informacyjnych na podstawie art. 9 § 1 k.p.c., realizowało zasadę jawności postępowania cywilnego i nie może być utożsamiane z czynnością sądową skutkującą możliwością podjęcia przez stronę czynności polegającej na

złożeniu skargi o wznowienie postępowania. Wobec wcześniejszej wiedzy M. T. o uchybieniach procesowych, na które powoływał się już przed prawomocnym zakończeniem postępowania, nie można również przyjąć, że data ta równoznaczna była z dowiedzeniem się o podstawie wznowienia i wyznaczała początek biegu terminu z art. 407 § 1 k.p.c.. Z kolei termin oznaczony art. 408 k.p.c. ma charakter terminu prekluzyjnego uniemożliwiającego złożenie skargi o wznowienie postępowania po upływie lat pięciu od uprawomocnienia się wyroku. Wbrew stanowisku skarżącego w ogóle nie ma on zastosowania w sprawie po pierwsze dlatego, że nie dotyczy skarg o wznowienie opartych na podstawie nieważnościowej (pozbawieniu strony możliwości działania lub jej nienależytej reprezentacji), po drugie dlatego że zamyka a nie otwiera samodzielny termin do złożenia skargi. Trafne jest zatem stanowisko Sądu Apelacyjnego, iż skarga o wznowienie, złożona w dniu 27 kwietnia 2011 r., została wniesiona po terminie, co uzasadniało jej odrzucenie na podstawie art. 410 § 1 k.p.c.

Zażalenie na postanowienie odrzucające skargę, jako niezasadne, należało zatem oddalić (art. 394¹ § 3 w zw. z art. 398¹⁴ k.p.c.).

O kosztach postępowania zażaleniowego postanowiono zgodnie z art. 102 k.p.c. w zw. z art. 394¹ § 3, art. 398¹⁴ k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. Podstawą zastosowania zasady słuszności była sytuacja majątkowa i osobista pozwanego, zakres jego zadłużenia i toczących się postępowań egzekucyjnych oraz charakter sprawy.